

УДК 82.091:[821.161.2–32+821.111.–32]

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-14-7>

Оксана ГНАТЮК

викладачка кафедри мовознавства ІФНМУ, аспірантка кафедри української літератури, ДВНЗ «Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», вул. Шевченка 57, м. Івано-Франківськ, Івано-Франківська обл., Україна

ORCID: 0000-0002-5705-6166

Бібліографічний опис статті: Гнатюк, О. (2021). Повторення як засіб художнього зображення психологізму в новелістиці Е. Колдуела. *Актуальні питання іноземної філології*, 14, 44–49, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-14-7>

ПОВТОРЕННЯ ЯК ЗАСІБ ХУДОЖНЬОГО ЗОБРАЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЗМУ В НОВЕЛІСТИЦІ Е. КОЛДУЕЛА

Проблеми психологізму, як суттєвої категорії художнього твору, складають важливий і актуальний предмет літературознавчих досліджень та критичних публікацій. У статті авторка робить спробу окреслити способи вираження психологічних моделей та конструкцій в новелістиці американського письменника Ерскіна Колдуела. На прикладах кількох найвідоміших новел письменника – «Суботній полудень», «На колінах до сходу сонця», «Знахар», «Де дівчата були іншими» – детально досліджуються моделі побудови якісно нового типу поетики, що вирізнявся на зламі століть і згодом дістав назви експресіоністичної. Звернено увагу на художнє мислення, а відтак і принципи творення національних характерів у творчості Е. Колдуела, які тісно пов'язані з емоційністю американського селянина, особливостями його світовідчуття й світосприйняття, а також і суспільно-політичними умовами життя.

Метою статті є виявлення засобів психологізму у творчості Ерскіна Колдуела, що дозволяють нам розкрити глибоку психологію художньої творчості митця.

Методологія. У проведенні дослідження використовувались такі методи: теоретичні (аналіз, синтез, систематизація), здобутки культурно-історичної школи (для зіставлення певних явищ в українському та американському літературних процесах на тлі історичної доби), літературознавчу герменевтику (для тлумачення й інтерпретації конкретних художніх творів), біографічний (для виявлення умов формування творчих методів американського письменника).

Дослідження творчості Ерскіна Колдуела – актуальне питання сучасного літературознавства, зумовлене необхідністю подальших поглиблених студій літературного процесу 1920–1930-х років. Починаючи з 20-х років ХХ століття літературознавці, визначаючи роль Ерскіна Колдуела у розвитку американської літератури, приділяють значну увагу його творчому доробку, який відображає багатогранну і динамічну картину американського життя першої половини ХХ століття. Оскільки творча спадщина класика світового рівня, її реценція в українському просторі майже не вивчалася, ніхто з дослідників та науковців не інтерпретує літературну спадщину Ерскіна Колдуела у порівняльній перспективі, то цим і мотивується **наукова новизна теми дослідження**.

Висновки. Отже, художнє мислення, а відтак і принципи творення національних характерів у творчості Е. Колдуела тісно пов'язані з емоційністю американського селянина, особливостями їхнього світовідчуття й світосприйняття, а також і суспільно-політичними умовами життя. Митець відтворив американський характер, передав національний колорит за допомогою відображення звичаїв, побуту, фольклору, пейзажних та портретних малюнків.

Ключові слова: психологізм, художнє мислення, натуралізм, реалізм, ритм, повторення, емоційність, шаблон, свідомість.

Oksana HNATIUK

Lecturer of Linguistics Department of IFNEMU, PhD student of Ukrainian Literature Department, "Vasyl Stefanyk Precarpathian National University", 57 Shevchenko Street, Ivano-Frankivsk, Ukraine

ORCID: 0000-0002-5705-6166

To cite this article: Hnatiuk, O. Povtorennia yak zasib khudozhniogo zobrazhennia psychologizmu v novelistytsi Erskina Colduela [Repetition as a means of artistic representation of psychologism in short stories of E. Caldwell]. *Current Issues of Foreign Philology*, 14, 44–49, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2021-14-7>

REPETITION AS A MEANS OF ARTISTIC REPRESENTATION OF PSYCHOLOGISM IN SHORT STORIES OF E. CALDWELL

The problems of psychology, as an essential category of the artistic work, constitute an important and relevant subject of literary research and critical publications. In the article, the author tries to outline ways of expressing psychological models and constructions in the short stories of the American writer Erskine Caldwell. Examples of several of the writer's most famous short stories «Saturday Afternoon», «Kneel to the Rising Sun», «The Sorcerer», «Where the girls were different» – examine in detail the models of building a qualitatively new type of poetics, which stood out at the turn of the century and later was stated as expressionism. Attention is paid to artistic thinking, and thus the principles of creating national characters in the works of E. Caldwell, which are closely related to the emotionality of the American peasant, the peculiarities of his worldview as well as social and political living conditions.

The aim of the article is to identify the means of psychologism in the work of Erskine Caldwell, which allow us to reveal the deep psychology of the artist's work.

Methodology. The following methods were used in the study: theoretical (analysis, synthesis, systematization), achievements of cultural and historical school (to compare certain phenomena in Ukrainian and American literary processes against the background of historical times), literary hermeneutics (for interpretation of specific works of art), biographical (to identify the conditions for the formation of creative methods of the American writer).

The study of Erskine Caldwell's work is a topical issue in modern literary criticism, due to the need for further in-depth studies of the literary process of the 1920s and 1930s. Since the 1920s, literary critics, defining Erskine Caldwell's role in the development of American literature, have paid considerable attention to his work, which reflects the multifaceted and dynamic picture of American life in the first half of the twentieth century. Since the creative heritage of excellent classics, its reception in the Ukrainian space has hardly been studied, none of the researchers and scholars interpret the literary heritage of Erskine Caldwell in a comparative perspective, and this motivates the scientific novelty of the research topic.

Conclusions. Thus, artistic thinking, and hence the principles of creating national characters in the work of E. Caldwell are closely related to the emotionality of the American peasant, the peculiarities of their worldview and worldview, as well as socio-political living conditions. The artist recreated the American character, conveyed the national flavor by depicting customs, life, folklore, landscape and portrait paintings.

Keywords: psychologism, artistic thinking, naturalism, realism, rhythm, repetition, emotionality, pattern, consciousness.

Е. Колдуел у літературній творчості діє переважно на сенсорній площині. Він бачить і знає життя людей, про яких пише. Він розуміє їх і має велику терпимість і емпатію до них. Ось чому він здатний достовірно і переконливо описати їхнє життя, їхні істерики, їхню дріб'язковість і їхній випадковий чи не випадковий героїзм. І все це для того, аби читач співчував, сміявся, співпереживав за них чи з ними. Проте життя його героїв надто рідко перекидається у ту вищу область розуму, де поодиночки вони можуть бути перетворені на цілком значущих особистостей. Вони майже ніколи не сприймаються як самоцінні й самодостатні цілісні феномени. Натомість найчастіше сприймаються лише як розрізнені та фрагментарні «точки дотику» до «людського».

Знаючи про долю виснаженого голодом народу, письменник Е. Колдуел змушений повідомляти про неї прямо, пристрасно і з глибини свого сумління. Він відрізняється від більшості своїх пролетарських колег тим, що їх робота, зазвичай, змушує читача замислюватися, чому вони не обмежуються лише написанням політичних памфлетів та економічних звітів, а наолягають ще й на спробах створити художню літературу та драму з погано засвоєних про-

летарських гасел. Однак проста історія про фермера, який голодує і який планує вдатися до канібалізму, щоби вгамувати голод своєї дружини, як би це не було жахливо і неприродно, стає в руках Колдуела зворушливою драмою, засобом для великих емоцій і сильного співчуття, яке він має до цих людей. Це змушує нас відкласти міркування про літературне мистецтво й усвідомити, що письменник, пишучи такі твори, хотів повідомити про те, що повинні знати всі люди, і не в політичному плані чи в економічних формулах, а з точки зору людських почуттів.

Звернімо увагу на відому новелу Е. Колдуела під назвою «Країна, повна шведів», яка є нічим іншим, як символом духовного спустошення провінційних мешканців. Або проста історія про «Великий долар», яка, по суті, є описом бурхливого та насиченого життя. А найстрашніша з історій про лінчі, – «Суботній полудень» – де жах полягає не в самому лінчі, а у байдужості, ба навіть задоволенні, тих людей, хто врятувався від нудного полудня. Тобто лінч став для них способом урізноманітнення сірих буднів. Якщо симпатія Колдуела здається завжди на боці негрів, то, можливо, це тому, що він відчуває: негр зберіг

більше людяності та життєвої сили, ніж його гнобителі.

Отже, природно, що письменник-новеліст є найефективнішим, коли бере матеріал із глибоких шарів своєї підсвідомості, коли кожен спогад викликає певну емоцію. І хоч про це важко здогадатись із фривольних передмов Е. Колдуела, але головний «генератор» його емоцій – це жаль.

У новелі «На колінах до сходу сонця», спостерігаємо історію про голодуючого пайовика, батька якого до смерті загрязли свині його боса. У нього настільки мало мужності, що його відданість плантації (і це все, що йому залишилося від морального духу) не дозволяє йому протестувати, а змушує допомогти лінчарам зловити свого друга-негра, який наважився сказати босу, що він думає про його нелюдність. Або історія про садиста, який колекціонував хвости собак своїх орендарів, чи новела «Кінець Крісті Такер». У всіх цих оповіданнях лють письменника гартується і пригнічується його жалем до жертв – цих негрів та бідних білих людей, які не знають, що коїться навколо і як їм уникнути життєвої катастрофи.

Він не є натуралістом, як Т. Драйзер або Е. Золя, незважаючи на соціологічну основу багатьох творів; він не реаліст, оскільки бути реалістом означає дозволити життю говорити самому за себе, не зосереджуючись на якомусь внутрішньому значенні; він, звичайно, не романтик, за винятком країни, де, справді, його герої часто говорять у чисто ідеалістичному романтичному дусі, що приносить їх автору велике задоволення.

Жоден із цих літературознавчих термінів, схоже, не надто корисний для опису роботи Е. Колдуела.

Він пише те, що бачить і відчуває з очевидною інтенсивністю, але ніколи не сентименталізує і не фальсифікує сцену, не дозволяє свідомості внутрішнього художника запанувати над життям. Декаданс, економічна деградація, патологія расових чи класових конфліктів – це читачі повинні відчути, якщо зможуть. Бідний білий зморений голодом американець на своїх піщаних пагорбах або голодний український селянин, який потрапив у війну, не бачить контрольованих причин, а лише фатум у дії. Рідше – людей і обставини, що спричинили його страждання.

У багатьох оповіданнях стиль та мова Колдуела настільки вільна і неприкрашена, що читачу стає цікаво, як можна використовувати так мало традиційних художніх літературних засобів і при цьому створювати такі істотні та значущі новели. Хоч характерною ознакою стилю прози Колдуела є простота, проте ретельне дослідження його новел доводить, що Колдуел успішно працював із різними технічними прийомами і засобами художнього зображення. Особливо вражає його експериментування з повтореннями в новелах «Американська земля», «Ми – живі», «Джекпот», «Завершені оповідання», «На колінах до сходу сонця».

За винятком Гертруди Стайн, мабуть, ще ніколи не було письменника, який би більше захоплювався можливостями художнього засобу повторення, ніж Ерскін Колдуел. Незважаючи на те, що кількість і тип повторень, які використовуються в оповіданнях Колдуела, значно варіюються, саме повторення є і найбільш очевидним, і найважливішим літературним засобом у більшості його найкращих творів. Частина повторень у його оповіданнях є відображенням ідеї про те, що люди постійно повторюють себе в розмові, що насправді повторення є однією з найбільш фундаментальних якостей мови. Майже кожен персонаж у новелах Колдуела звично повторює, здавалося б, відверті фрази та речення, які часто служать вказівниками на аспекти самої особистості персонажа. Далі, замість того, щоб навмисно уникати повторюваних деталей в описових уривках, Колдуел зазвичай представляє читачеві кілька добре підібраних аспектів сцени, а потім повторює їх, коли обстановка потребує коментарів. Результат – простий, але яскравий опис, який часто запам'ятовується тим, наскільки простота відображає примітивне та скромне життя героїв.

У більшості новел Е. Колдуела повторення функціонує більш складним і незвичним чином. У його оповіданнях обмежена кількість повторюваних фраз та речень використовується для підкреслення різних типів структури. Наприклад, у новелах «Автомобіль, який не їздить» і «Суботній полудень», дія починається у певному місці, далі переміщується в інше місце і врешті-решт повертається до вихідної точки. Деякі слова та фрази повторюються під час перших абзаців кожної історії. Коли дія віддаляється, ці повторення припиняються, але

з'являються знову в кінці історії, коли герої повертаються на початкове місце. Використовуючи повторення таким чином, Колдуел отримує два результати. По-перше, він підводить розповіді до обрамленого завершення, а, по-друге, робить сильний остаточний акцент на непорушності ідей та принципів, яких дотримуються центральні персонажі.

Хоч повторення є важливим стилістичним прийомом у новелах, які обговорювались досі, кількість повторень саме в цих історіях не є особливо великою, принаймні для Колдуела. У деяких найкращих історіях Колдуела стиль повторення використовується значно активніше і дає три різні загальні ефекти. По-перше, у таких новелах, як «Знахар», «Де дівчата були різними» та «Серпневий полудень» часте повторення підкреслює еротичне хвилювання. В інших історіях послідовний шквал повторюваних рядків створює відчуття майже божевільного шаленства «потому свідомості». Нарешті, у третій категорії історій часте повторення змушує розмову набувати символічного значення.

Найважливішим аспектом повторення у жартівливо-еротичній новелі «Знахар» є той факт, що, коли професор Ітон та Еффі Хендерсон дедалі більше занурюються у взаємну пристрасть, повторювані слова та фрази стають дедалі емпатичними, емоційними. Поки Еффі знімає одяг, щоб професор міг провести те, що він називає, «ретельним медичним оглядом», професор Ітон постійно запитує: «if «perhaps» Effie will remove her blouse, if «perhaps» she'd like to hear more about the miraculous powers of Indian Root Tonic, and, when she hesitates to take everything off, if «perhaps» he should go», (чи «можливо» Еффі зніме свою блузку, чи «можливо» вона хотіла б почути більше про чудодійні сили тоніка, на основі індійського кореня, і, коли вона вагається зняти все, чи «можливо» вона хоче, щоб він пішов) (переклад наш. – Г. О.). Щоб заспокоїти Еффі, професор знову і знову пояснює, як важливо для неї «*to place yourself entirely in my hands*», («повністю віддати себе в мої руки») (переклад наш. – Г. О.) або дев'ять разів приблизно на трьох сторінках тексту він запевняє її, що все буде «абсолютно» добре. Повторювані лестощі та запевнення професора перериваються постійними запитаннями Еффі: «Do you want me to take –»; «And

this, too, Professor Eaton? This, too?»; «*Professor Eaton, do you want me to take off all of this-like this?* («Хочете, щоб я зняла...»); «*I це теж, професоре Ітон? Це теж?»*; – Професоре Ітон, ви хочете, щоб я зняла усе це – так?). Напруга, що створюється в історії повторенням, наростає, поки Еффі не вигукує: «*You make me feel so funny, Professor Eaton. And are you sure –*». *The Professor assures her, «Absolutely... Absolutely»* («Ви змушуєте мене почуватися так смішно, професоре Ітон. І ви впевнені ... «Професор запевняє її: «Цілком ... Цілком» (переклад наш. – Г. О.) і наполегливо знову закликає її «повністю віддатися в його руки», перш ніж її брат приїде з револьвером з перловою ручкою. Розчарування професора (і читача) приїздом брата прекрасно відображається в стилі повторення, так само виразно, як і сексуальне збудження.

Використання прийому повторення створює ще більшу емоційність у новелі «Де дівчата були іншими» – жартівливій історії про пригоди молодого хлопчини, який їде через весь округ на зустріч з певними дівчатами, які нібито «відрізняються» від дівчат удома. Загальна концентрація повторюваних фраз, яка очевидна в новелі, визначається авторським використанням того, що можна назвати словесним контрастом або грою слів. Найчастіше повторювана фраза в новелі – «*were different*», («були іншими»), яка в певній формі використовується приблизно шістнадцять разів на п'яти сторінках розповіді і створює один ритмічний ряд. Другий шаблон вимальовується, коли Фред їде до Розмарка і домовляється про побачення. Спочатку задіяне тільки одне слово «*gee*» («*Це ж треба! Ти ба!*»), але оскільки це яскраве вираження емоцій, то його повторення Фредом кидається у вічі. «*Gee*» вживається вперше, коли Фред пояснює, що йому було неприємно брехати батькам про те, куди він їде, «*but-gee-I had to go down to see those girls in Rosemark*» («але – божже, мені довелося спуститися, щоб побачити тих дівчат у Розмарку» (переклад наш. – Г. О.)). Оскільки історія продовжується, і хвилювання Фреда зростає, вживання цього слова автором стає все помітнішим. Фред пояснює, як дівчина, яку він запрошує на побачення, каже «Звичайно», і він продовжує коментувати: «*Gee, this was the way to see girls*» («*Ти ба, це і є спосіб бачитися з дівчатами*»). Пізніше, коли Бетті сидить дуже близько до

Фреда, він вигукує: «*Gee, she was different!*» («Гей, вона ж і була іншою!»).

Ритми, створені двома моделями повторення, особливо виражені і підкреслюються тим фактом, що Колдуел використовує ці шаблони все частіше. Це зрозуміло, наприклад, у третьому повторенні «*gee*», згаданому вище, і це зрозуміло й у наступних випадках. Наприклад, після того, як Фред почав довіряти Бетті, він вирішив спробувати поцілувати її: «*Gee whiz! I reached down and kissed her and she wouldn't let me stop. The old car rocked from one side of the road to the other as dizzy as a bat. I couldn't see to steer it because Betty wouldn't let me stop kissing her, and I had to wait until we ran into a ditch almost before I knew which way to turn the wheel. Gee whiz! The girls in Rosemark were certainly different, all right*» (Божже правий! Я нахилився та поцілував її, і вона не дозволила мені зупинитися. Старий автомобіль котився по дорозі з однієї сторони в іншу. Я не бачив, як керувати ним, тому що Бетті не дозволила мені припинити поцілунки і поки ми не заїхали в кювет, я не розумів куди повернути кермо. Божже правий! Що ж, дівчата з Розмарк, однозначно, були іншими) (переклад наш. – Г. О.).

Колдуел востане поєднує ці два шаблони, коли Бетті запитує Фреда, чому він перестав її цілувати. Коли Фред знову цілує її, вона обіймає його за шию і ставить свої ноги на його коліна, і Фред вигукує: «*Gee, whiz! I didn't know girls did like that! Ben said the girls down in Rosemark were different, but I didn't expect anything like this to happen to me. Holy cats!*» («О, чудеса! Я не знав, що дівчата таке роблять! Бен казав, що дівчата в Розмарку були іншими, але я не очікував, що зі мною станеться щось подібне. Неймовірно!») (переклад наш. – Г. О.). Якраз після цього особливо емоційного використання «*gee*» разом з «*were different*», Фред заїжджає до ганку Бетті і її батько, який сидів у сімейному автомобілі, грубо виганяє його. Як і в новелі «Знахар», у «Де дівчата були різними», стилістичне серцебиття досягається прийомом повторення, і припиняється саме тоді, коли зникає еротична напруга. Таким чином, розчарування головного героя відображається спокійнішим стилем.

Його історії про сексуальне пробудження та про поховане життя села демонструють сильний вплив Шервуда Андерсона, адже Кол-

дуел, безумовно, був одним із «дітей Шервуда Андерсона», як влучно зазначив Фолкнер. Але вплив Гемінгвея був, можливо, теж значним, хоч цей вплив майже виключно стилістичний, тоді як вплив Андерсона – стосувався як стилю, так і тематики.

Приблизно у період з 1929 по 1933 рік Колдуел успішно відточував неповторний стиль та техніку свого письма. Замість пафосу Андерсона, Колдуел винайшов шумний, гротескний спосіб вираження подібних ідей так само змістовно, як і його наставник. Обидва письменники прагнули описати потужну силу сексу в мотивації чоловіків та жінок у сільській місцевості та показати, як ця сила часто гальмує, а не збагачує життя. Але історії Колдуела – це не делікатні психологічні замальовки, як у Андерсона. Колдуел малює мастихіном, розмазуючи яскраві кольори гумору та грубої характеристики героїв яскравими фарбами на своєму маленькому полотні.

Світ Е. Колдуела – це світ, в якому білі – жертви самих білих. Це болісний світ, де людей принижують, б'ють, розбещують, зневажають і врешті-решт знищують; де цілі сім'ї живуть у ящиках для висушування товарів або сплять у канавах; де пайовик вбиває свою маленьку дочку, щоб не бачити її голодною; де «старі чоловіки та жінки, зголоднілі та жовті», гинуть, і їх трупи скидають в річку Саванна; де безробітного чоловіка середнього віку, на якого наїхав неухважний водій у «великому седані», залишають на вулиці помирати, а водій засуджує його як «волоцюгу», який «підлаштував» інцидент, щоб отримати якусь страхівку та гроші; і де молода вдова продає свою десятирічну доньку за двадцять п'ять центів.

Е. Колдуел у новелах дотримувався простих речень, простої дикції та унікав скорочень. Результат – розмовна гідність, у найкращому вигляді, цілком у дусі автентичної американської англійської мови. Унікаючи риторичного та поетичного (незважаючи на те, що він провів дитячі роки, слухаючи амвон), він написав фактичну прозу, прозу з акцентом на діалозі. Часто ця проза має незграбний сільський відтінок, ніби оповідач – і сам фермер.

Типовими для його художньої літератури є непередбачувані сюжети, гротескний гумор та прямолінійний потужний стиль. Теми бідності, невігластва, расизму, економічних

і етичних хиб системи фермерського господарства, які Е. Колдуел висвітлював у своїй творчості, глибоко вплинули на громадську думку та масову свідомість американців.

Ексцентричні герої Колдуела – люди, лінощі яких у поєднанні з іншими якостями надають їм гротеску. У його новелах зустрічаються такі особи, як *Lazy Bones* (Ледащо), якому потрібна ціла вічність, щоби відповісти на питання; як Вік, який скоріше задрімає, ніж стане на заводі своїй дружині спокушати незнайомця; як Том Роудс, улюблена розвага якого – сидіти, зазираючи крізь отвір у своєму сараї; як Чізм Крокет, який ненавидить сільське господарство та мріє бути одним із «міських жителів». Поруч із ними такі головні герої або персонажі, як Тай Тай у новелі «Кладовище», який марно витрачає свою енергію, шукаючи золото, і сім'я Лестерів із твору «Тютюнова дорога», яка майже перевершила усіх інших у лінощах. З дванадцяти дітей Ади та Джетера дев'ятеро виїхали з району, але батьки ніколи не потрудилися дізнатись, де вони живуть або як у них справи. Джитер вважає, що можуть бути листи деяких членів його сім'ї на поштовому відділенні в м. Фуллер, але хоч він був у місті сотню разів відтоді, як ця думка вперше йому спала, він таки не знайшов часу, щоб поцікавитись. Все постійно відкладається і залишається не виконаним.

Можна розглядати цих персонажів, як продукти химерної фантазії автора, можна також вважати, що Лестер і Тай Тай є родичами чи колегами з Півдня, яких Колдуел знав, хоч вони з'являються у дещо гіперболізованій формі. Гротеск тут служить як функція привернення уваги людей до соціальної несправедливості та злид-

нів, в яких опиняється збіднілий білий фермер із Півдня. Повна безвихідь ситуації призводить героя до апатії, яка проявляє себе в гіперболізовано описаних лінощах персонажа.

Багато критиків зневажливо відгукувались про типи персонажів Е. Колдуела, вважаючи їх карикатурами. Однак існує значна різниця між карикатурою та гротеском. Карикатуру можна коротко визначити як смішне перебільшення характерних чи своєрідних рис. Гротеск – це тип художньої образності, який ґрунтується на химерному поєднанні фантастичного і реального, прекрасного і потворного, трагічного та комічного, життєподібного і карикатурного. Різницю можна чітко відчутти і в рецептивному сприйнятті карикатури та гротеску. Хтось сміється з карикатури, тому що впізнавана або типова людина чи характеристика спотворена (або стилізована) смішно і кумедно – тобто певна особливість перебільшена до суті аномалії. Тобто це може бути проста реакція на щось, що має прямолінійну функцію і чітко помітний намір.

Створення смішних і водночас таких, що викликають жах персонажів може суперечити деяким нашим сучасним уявленням про соціальну обізнаність. Тобто у гротескній образності Колдуел – це не просто письменник, але також і суворий критик соціального зла півдня Америки.

Це був спосіб Колдуела як прозаїка: нехитрий сюжет, груба, проста мова та взаємозв'язок психології та політики. Місце, яке Колдуел називав «Тютюновою дорогою», стало більш ніж на чверть століття синонімом виродження та убогості в сільській місцевості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Expressionism in the Twentieth Century American Drama by Norbert Joseph Hruby. URL: https://ecommons.luc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1215&context=luc_theses
2. Frohock W. M. "Erskine Caldwell: Sentimental Gentleman from Georgia", Vol. 31, No. 4 (AUTUMN 1946), pp. 351–359 (9 pages). URL: <https://www.jstor.org/stable/43463152?seq=1>
3. Gilbert R. Erskine Caldwell on writers / January 28, 2010. URL: <http://richardgilbert.me/erskine-caldwell-on-the-nature-of-writers/>
4. Goksen Aras «Personality and Individual Differences: Literature in Psychology – Psychology in Literature» *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 185 (2015), 250–257.
5. Hitchcock, Bert. Well, Maybe Just This Once: Erskine Caldwell, Old Southwest Humor and Funny Ha-Ha / Bert Hitchcock // *Reading Erskine Caldwell: New Essays* / Ed. by Robert L. McDonald. Jefferson, NC; London : McFarland, 2006. P. 27–45.